

Česká lesnická akademie Trutnov
střední škola a vyšší odborná škola

DĚJEPIŠ

Název: **003_3_Starověk – starověká Syropalestina – prezentace**

Obor: 41-45-M/01 Mechanizace a služby

Ročník: 1.

Autor: Ing. Jiří Franc

Obsah

- 1. Úvod**
- 2. Starověké státy**
- 3. Starověká Syropalestina**
- 4. Dějiny oblasti v 19. - 21. století**

1. Úvod

- **Starověk začíná obdobím vzniku prvních státních útvarů v cca 4. - 1. tisíciletí př. n. l., kdy se také objevuje zaznamenávání informací pomocí písma.**
- Období starověku **mnohde plynule navazovalo na pravěk, ale na mnoha místech vůbec neproběhl** – to je i příklad např. našeho území.
- První státy vznikají právě **v oblastech, kde člověk nejdříve přešel k zemědělství.**
- Na konci 4. tis. př. n. l. vznikají **dvě nejstarší civilizační centra** a první města:
 - **v Mezopotámii** (oblast mezi řekami Eufrat a Tigris) a
 - **v Egyptě** (v údolí Nilu)
- Nejvýznamnější starověké státy vznikaly nejprve **v teplém klimatu kolem velkých řek** – vedle Mezopotámie a Egypta i v Indii v povodí Indu a v Číně v povodí Žluté řeky.
- **Pro vývoj evropské a světové kultury jsou zásadní starověké civilizace Syropalestiny, Řecka a Říma**, svým vznikem významně spojeny s blízkostí moře.
- **Konec starověku = zánik západořímské říše roku 476.**

2. Starověké státy

- **Státy v povodí velkých řek**
 - Starověké státy Mezopotámie
 - Starověký Egypt
 - Státy v Indii a Číně
- **Starověká Syropalestina**
- **Antické státy**
 - Starověké Řecko
 - Starověký Řím

3. Starověká Syropalestina

- Syropalestina je **oblast dnešní Sýrie, Libanonu, Jordánska, Izraele**.
- **Ve starověku se tato oblast osídlená zejména semitskými národy nazývala Kanaán**.
- Dávné civilizační centrum, ale **přírodní podmínky nepřály vzniku jednotných států**.
- **Málo vodnaté řeky** neumožnily budovat zavlažovací kanály.
- **Závislost na zimních deštích** – např. budování cisteren pro zachycení vody.
- **Hranicí obyvatelné krajiny byly na východě pouště**.
- **Okolní země (říše) se pokoušely získat tuto oblast se strategickou polohou a nerostným bohatstvím pod svou nadvládu**.

- **Nejvýznamnější národy tohoto území:**
 - Féničané
 - Hebrejci (Izraelité, Židé)

Syropalestina (také Kannán či později Palestina) je rozlohou nevelké území s velmi pestrými přírodními podmínkami.

Následující snímky zachycují některé krajinné typy na příkladu Izraele a to od severu k jihu.

Izrael – Golanské výšiny – původně syrské území okupované od roku 1967 ze 2/3 Izraelem.

Jordán - největší řeka Jordánska, Palestiny a Izraele. Má délku 251 km a průměrný průtok při ústí do Mrtvého moře ústí 39,7 m³/s (asi jako Berounka).

Jedna z nejposvátnějších řek světa (pozn. 60x zmíněn v Bibli) patří zejména na dolním toku mezi ekologicky nejohroženější místa planety (znečištění, nadměrné čerpání vody k zavlažování a průmysl).

Izrael – zemědělská krajina u Galilejského jezera v severním Izraeli.

Izrael - Chulské údolí – původně rozsáhlá oblast bažin s **nejsevernějšími porosty papyru** na světě byla z větší části přeměněna v zemědělskou půdu. V pozadí **pohoří Hermon** na hranicích Sýrie a Libanonu (přes 2000 m výšky).

Izrael - obilná pole v Chulském údolí koncem března.

Izrael - Judské hory poblíž Jeruzaléma – i dnes pastviny např. pro velbloudy.

Izrael - Jotvata - obilná pole pod závlahami na okraji Negevské pouště.

Izrael - kaňon Ejn Avdat – prameny, vodopády a jezírka uprostřed Negevské pouště.

Izrael - Vádí Nachal Cin - voda proudí pouští, 120 km dlouhým vádím do Mrtvého moře, jen v období zimních dešťů.

Izrael - Eilatské hory nad Rudým mořem na nejjižnějším cípu země.

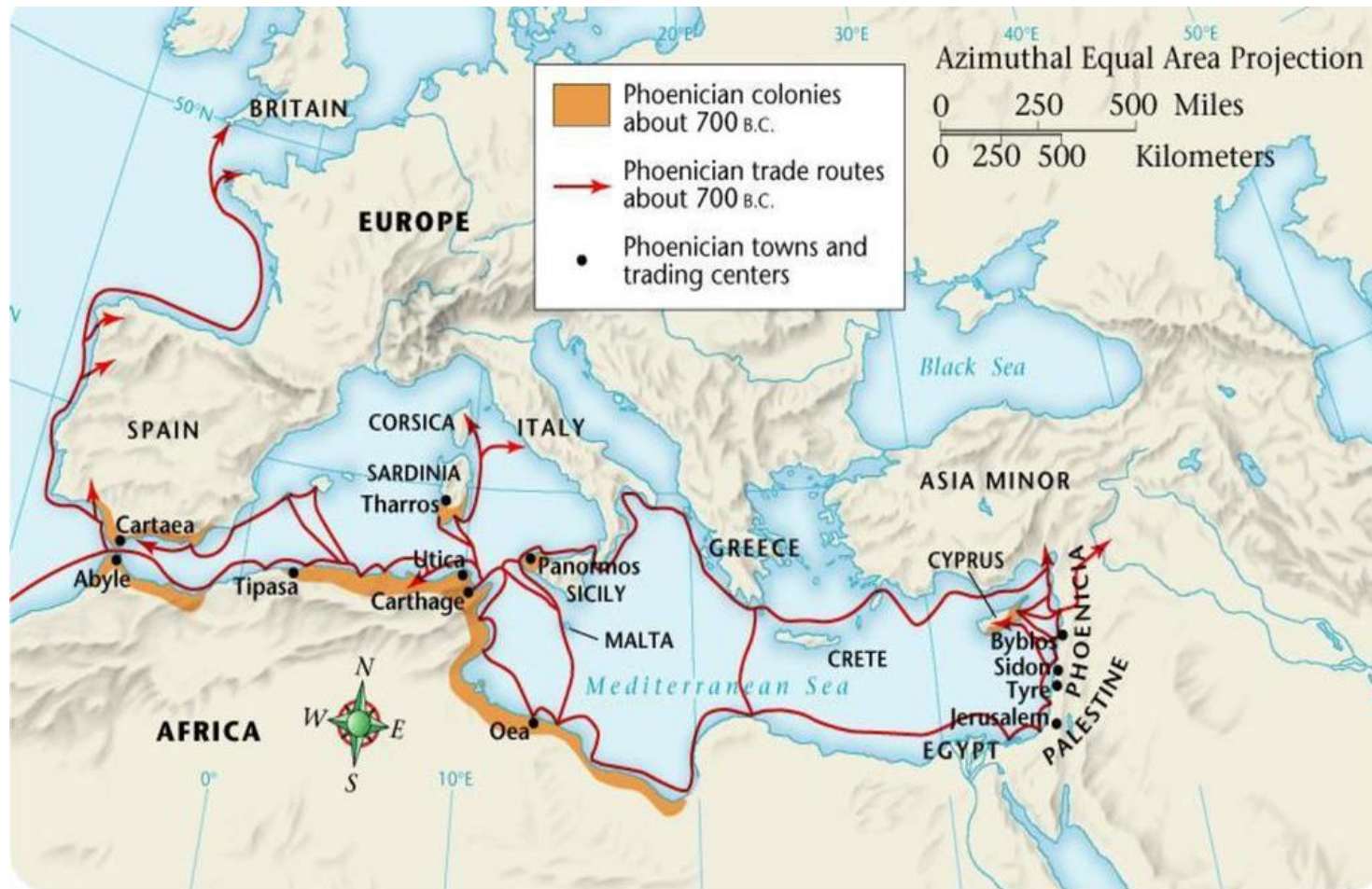
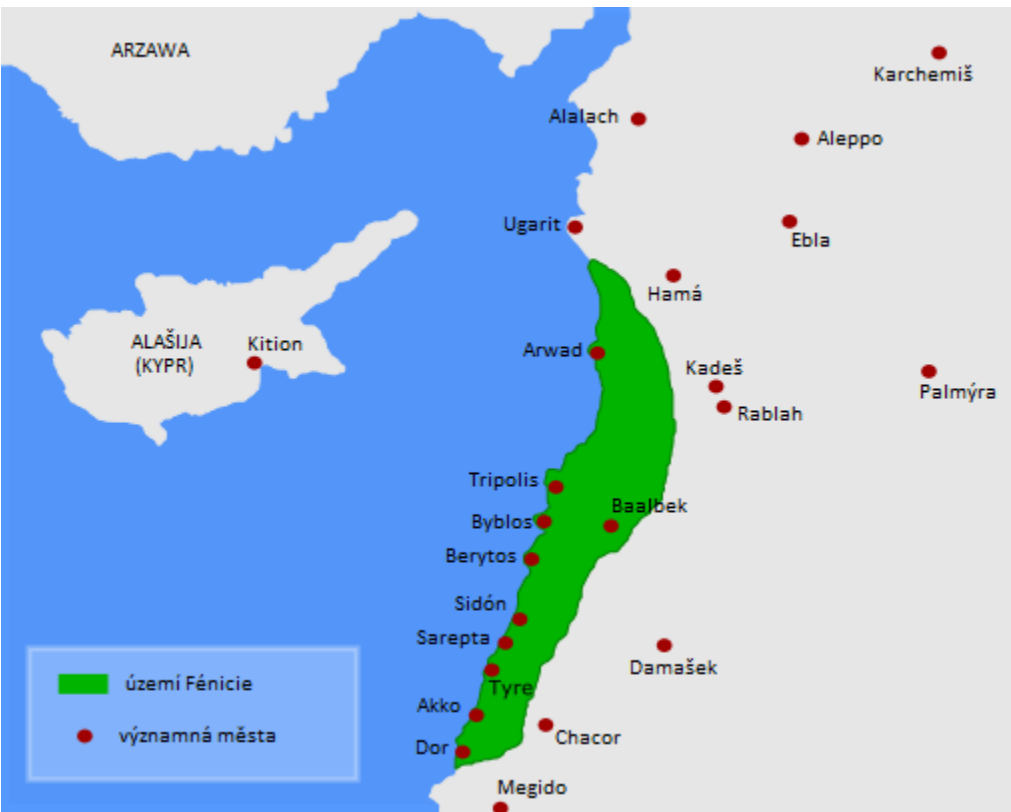

Podzemní cisterna objevená v Jeruzalémě – objem 250 m³. Datována do období výstavby tzv. Prvního chrámu (Šalomounova), 10. století př. n. l.

Fénicie a Féničané

- **Fénicie** = pruh 220 x 20 km vých. pobřeží Středoziemního moře na západních svazích pohoří Libanon.
- **Nikdy nebyla celistvým státem, ale svazem městských států** - Byblos, Arad, Bérytos (dnešní Bejrút), Sidón, Týros, přičemž vůdčí úlohu hrál **Týros**.
- Následně v 1. tis. př. n. l. **Féničané kolonizovali jižní a západní Středomoří** (cca 300 osad a měst).
- **Ze všech fénických obchodních osad vyniklo Kartágo** (dnešní předměstí Tunisu) založené v roce 814 př. n. l., které se vyvinulo ze sídla podřízeného městu Tyros, v **městský stát a námořní mocnost** s vrcholem vlivu ve 3. – 2. stol. př. n. l., a také **hlavního konkurenta Římanů ve Středomoří**.
- **Týros zničil Alexander Veliký roku 322 př. n. l. a těžiště fénické kultury se přeneslo do Kartága.**
- **Trojice vzájemných konfliktů Říma a Kartága, tzv. punských válek v letech 264 – 146 př. n. l. skončila úplným zničením Kartága** (v témže roce podlehl Římanům i poslední řecký městský stát – Korint).
- Féničané byli velmi **schopnými řemeslníky** (barvení látek, zpracování kovů, výroba skla, keramiky a **obchodníky/mořeplavci** . Součástí ekonomiky Kartága bylo i velmi výkonné zemědělství.
- **Jako první používali hláskové písmo a devět symbolů pro číslice.**
- **Polyteisté** (např. **Baal** a **Tanit**).

V Bibli jsou Féničané označováni jako Sidónci (Sidóňané) – tak např. v 1. Knize královské se v části věnované přípravám stavby Šalomounova chrámu mj. píše:

„Vždyť víš, že mezi námi není nikdo, kdo by uměl kácet stromy jako Sidónci“. (1.Kr 5,20)

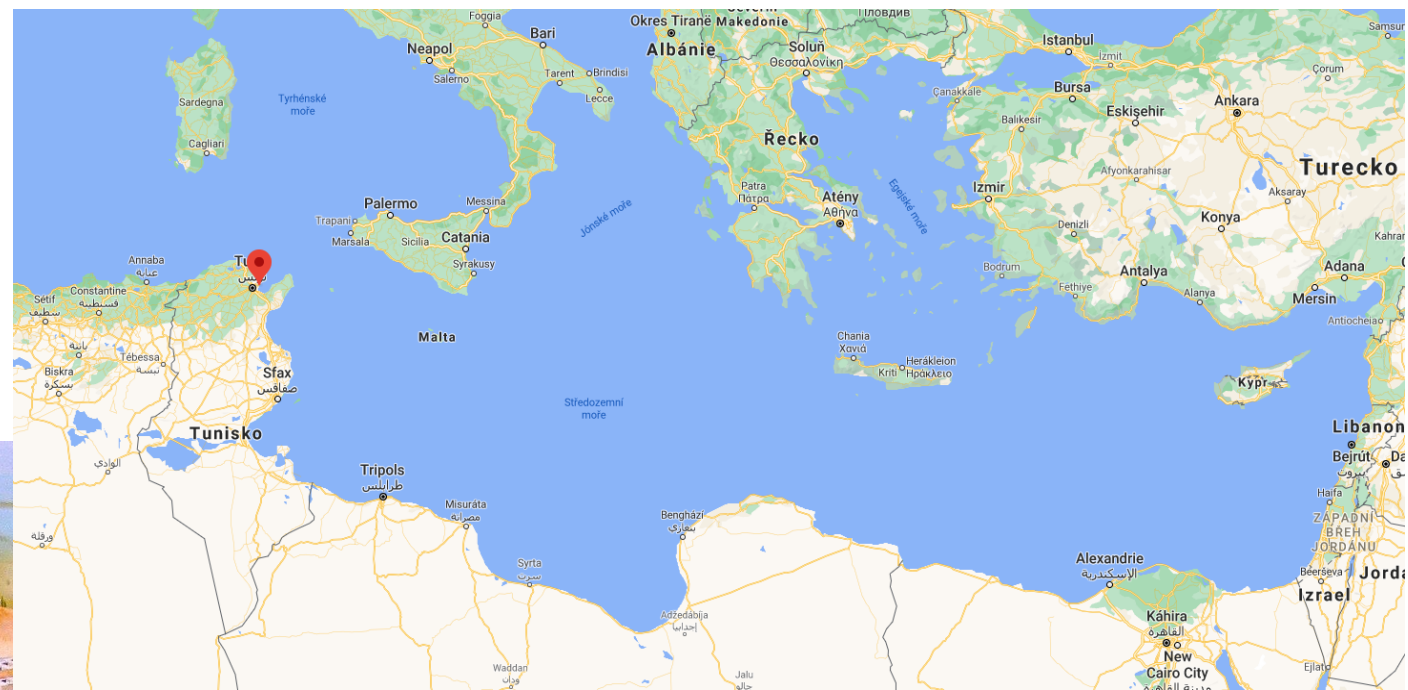
Myšleny jsou libanonské cedry, o nichž, a také o poskytnutí řemeslníků jednal Šalomoun s tyrským králem Chíramem.

Název Fénicie (Foinikie) je řeckého původu - Řekové ji tak označovali **podle purpurového barviva** (řecky foinos = červený), **získávaného z některých mořských plžů** (např. ostranka). Takto obarvené oděvy byly znakem vznešenosti (aristokracie, vysoké kněžstvo apod.). Pro získání 1 g barviva bylo třeba tisíců jedinců.

V období 3. – 2. stol. př. n. l. bylo **Kartágo** společně s Římem, Alexandrií a Antiochií **jedním z nejlidnatějších měst starověku.**

Většina starověké literatury o Kartágu pochází z řeckých a římských zdrojů. Vlastní dokumenty byly zničeny Římany.

Socha kartaginské bohyně Tanit, Puig des Molins, ostrov Ibiza, 5. – 3. stol. př. n. l.

Kartaginská stříbrná mince zobrazující muže s vavřínovým věncem a jezdce na válečném slonu (239 - 209 př. n. l.)

Fénické barevné sklo. 5.-3. stol. př. n. l.

Hebrejci (izraelské kmeny, Izraelci, Židé)

- Území dnešního Izraele (v oblasti Kanaánu) bylo osídleno v období cca 2000 př. n. l. a zprvu se nacházelo pod přímým vlivem Egypta.
- Ve 12. stol. př. n. l. se v oblasti usadil jeden z „mořských národů“ Pelištejci (starší české označení Filištíni, odtud Palestina, Palestinci) – původem pravděpodobně z Kréty.
- Opěrnými body Pelištejců v přímořské nížině byla města Aškelon, Ašdod, Ekron, Gat a Gaza.
- Ve 12. stol. př. n. l. přicházejí i pastevecké hebrejské kmeny a vytvořily kmenovou federaci proti Pelištejcům. Tzv. **exodus (vyjití)** – odchod Hebrejců z Egypta a putování Sinajským poloostrovem je obsahem biblické 2. knihy Mojžíšovy).
- Problematické vztahy Izraelců a Palestinců mají tedy historii dlouhou přes 3000 let.

Židé se považují (stejně jako Arabové) za potomky praotce Abraháma („otec množství“), pro Araby Ibráhím. S manželkou Sárou zplodil Izáka a se služkou Hagar syna Izmaela (praotce Arabů) – **problém prvorozenosti!**

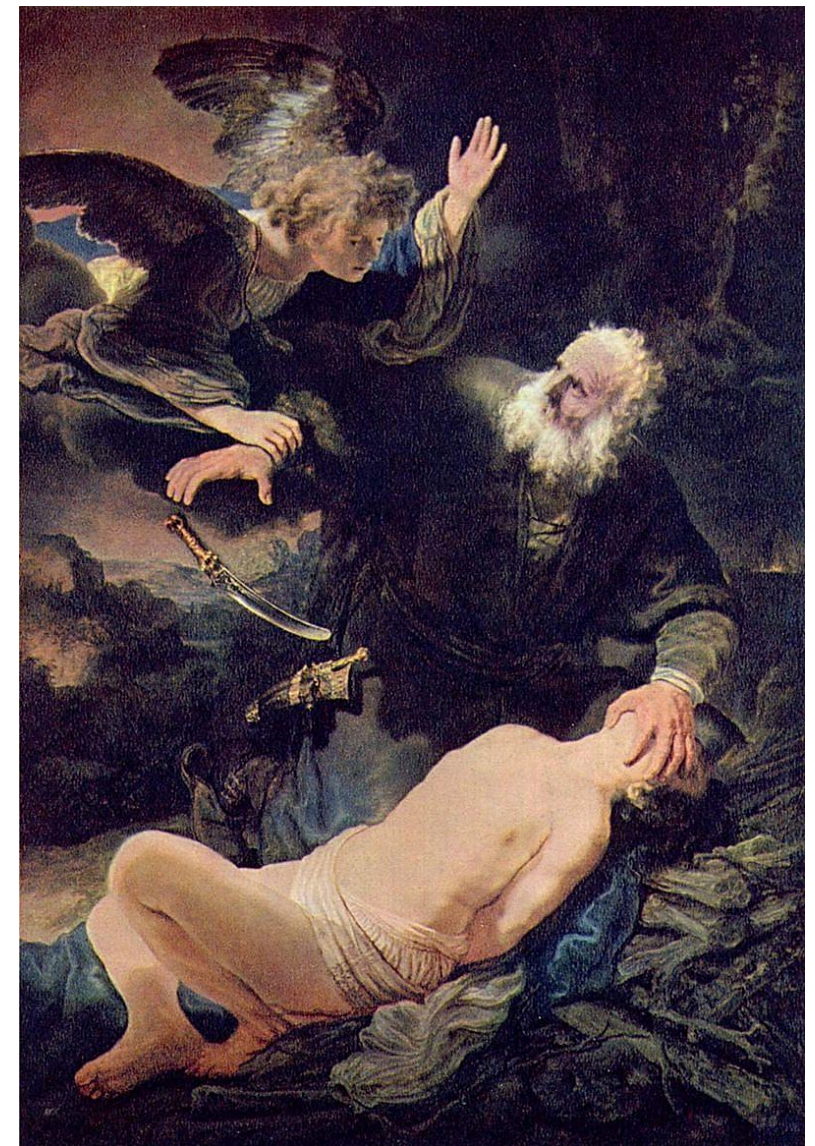
Je vzorem člověka, který se beze zbytku podřídil Bohu.

„V onen den Hospodin uzavřel s Abramem smlouvu slovy: Tvému potomstvu dám tuto zemi od egyptské řeky až k té veliké řece Eufratu“

Bible, Genesis 15:18

Hrobka (jeskyně) patriarchů v Hebronu, kde je podle tradice Abrahám pohřben.

Anděl zabraňuje oběti (Rembrandt, 1634)

Obětování Izáka – (Genesis 22,1-19)

- Bohatým zdrojem zpráv o nejstarších hebrejských (izraelských) dějinách je **Bible**.
- **Bible pouze napovídá, není to ve vědeckém smyslu historický dokument, ale soubor tradičních, příběhů s ideologickým významem i historickým jádrem, mnohdy potvrzeným archeologickými nálezy.**

Vyhledávání v Bibli podle pojmů (konkordance)

Hledat

Je vyhledávána přesná fráze. Diakritika hraje roli, velikost písmen nikoliv.

Otevřít konkrétní knihu a kapitolu v Bibli

Genesis

1

Otevřít

Otevření konkrétní pasáže v Bibli

Otevřít

Přímořská oblast Kanaánu zahrnovala pět měst (Pentapolis = pětiměstí) pelištejské konfederace (Gaza, Aškelon, Ašdod, Gat a Ekron) a byla známá jako **Philistia neboli země Pelištejců**. Právě z tohoto označení byla celá země **později nazývána Palestinou**.

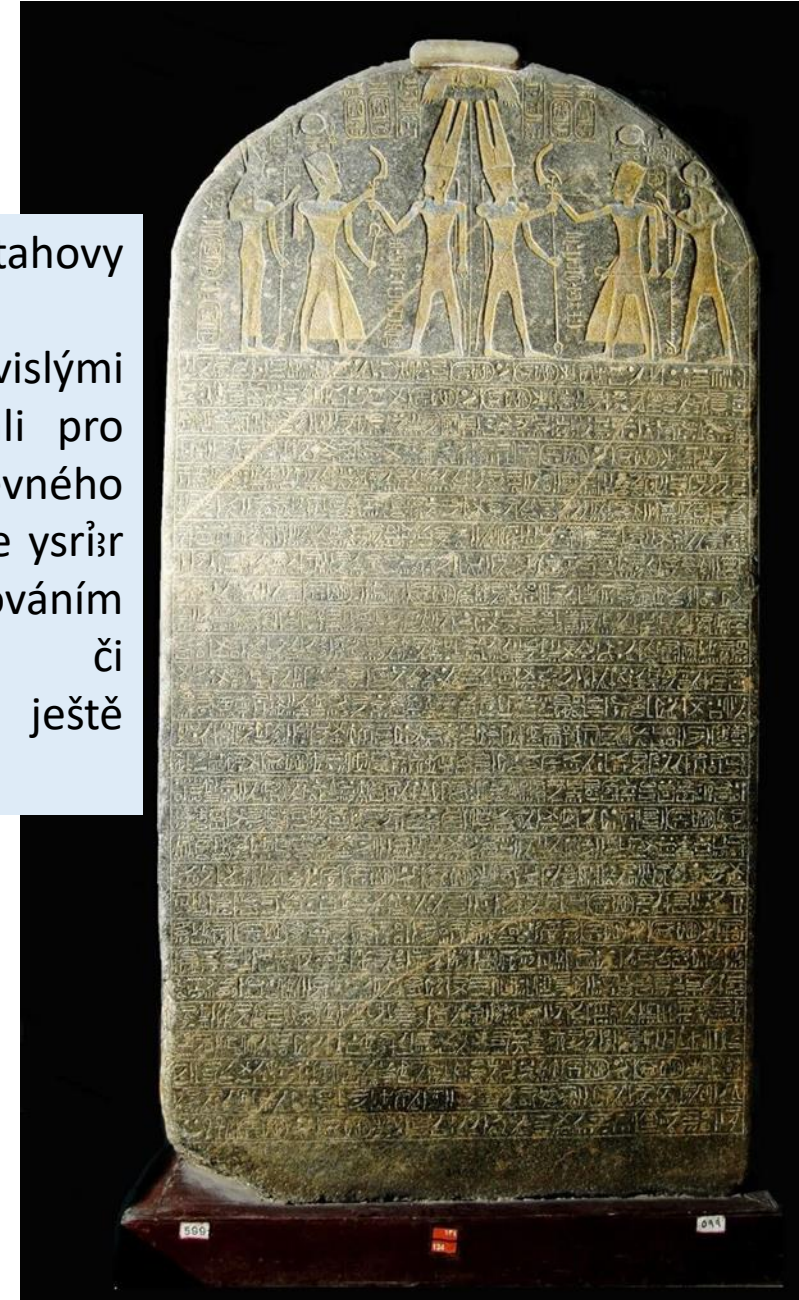

Merenptahova stéla (též **Izraelská stéla**) jediný starověký egyptský dokument zmiňující „*Isrir*“ = Izrael. **Nejstarší svědectví o existenci obyvatel nazývaných Izraelci.** Nápis oslavuje vítězné palestinské tažení faraona vládnoucího v letech cca 1212 -1202 př. n. l.:

Hierglyfický zápis (ysrꜥꜣr) z Merenptahovy stély - výňatek z 27. řádku. Znak muže se ženou nad třemi svislými čarami plurálu Egyptané používali pro nomádské kmeny bez pevného městského sídla, z čeho vyplývá, že ysrꜥꜣr „Izrael“ bylo pojmenováním pasteveckého, polokočovného či venkovského obyvatelstva, které ještě trvale neobývalo žádné území.

„Knížata jsou pokořena a jen prosí o mír. Žádný z příslušníků podmaněných národů už nezvedá hlavu. Libye je poražena, země Chetitů je v klidu, Kanaán je zbědovaný. Aškalón je dobyt, Gezer uchvácen, Jenoam už neexistuje. Izrael je zničen a nemá žádná semena. Sýrie se stala vdovou vydanou napospas Egyptu. Všechny země jsou v klidu.“

V Exodu (2. kniha Mojžíšova) je popsáno putování Izraelců do „země zaslíbené“. Teoreticky existovaly tři možné cesty:

severní cesta (Pelištejská) podle pobřeží, zcela pod egyptskou vojenskou kontrolou,
cesta napříč Sinajským poloostrovem s malým počtem studní neprůchodná pro větší počet lidí a zvířat,
reálnou trasou je jižní cesta, vedoucí k Mojžíšově hoře (Gebel Músá 2285 m. n. m, hora Sinaj), kde podle biblické tradice dojde k uzavření smlouvy mezi Hospodinem a jeho lidem, jejímž prostředníkem je Mojžíš, který obdrží na hoře **desky s Desaterem**.

Mojžíš přináší desky zákona autor Paul Gustave Doré (1862-1883)

- Hebrejci začali uctívat **jediného boha** (boží jména: El, Elohim, JHVH-Jahve/Hospodin).
- Kmenoví náčelníci (**„soudci“**) = měli politickou, vojenskou i soudní moc a zároveň byli kněží.
- Armádu tvořila především velmi pohyblivá **pěchota**, která praktikovala **partyzánský způsob boje** - její disciplínu zajišťovala **náboženská motivace** („vyvolený národ“).
- Výzbrojí hebrejského pěšáka bylo **kopí s bronzovým hrotem a nůž**, také **luk a oštěpy** a **tradiční střelná zbraň – prak**. Posléze převzali do své výstroje i ochranné prvky.
- **Srpový meč (khopéš)** nahradil **rovný meč**.
- Protože Hebrejci **až do doby monarchie neměli k dispozici válečné vozy**, nemohli dlouhodobě vytlačit obyvatele pobřežních plání.
- Z bojů proti Pelištejcům známe jméno **Saula**, který se stal podle tradice prvním hebrejským **králem (kon. 11. stol. př. n. l.)**, čímž končí doba soudců a předpokládá se, že **vznikem království** byl završen **přechod od nomádského života k usedlé zemědělské společnosti**.

Bronzový khopéš - Jeruzalém, cca 1500 př. n. l., délka čepel 45 cm.
Čepel je naostřena pouze na vnější straně zakřiveného konce.
Zbraň běžně používaná Egypťany, Kanaánci i Hebrejci.

- První státní útvar, sjednocené Izraelské království s centrem v Jeruzalémě, datováno cca 1050 – 930 př. n. l. a spojeno vedle Saula především se jmény krále Davida a jeho syna, krále Šalomouna (Šalamouna).
- Na územní expanzi navázalo upevnění vnitřní politiky a rozvoj obchodu s okolními státy (Egypt, fénická města).
- Šalomoun zbudoval v Jeruzalémě tzv. První chrám, jehož vzhledu je v Bibli věnována velká pozornost.
- Povědomí o jeho schopnosti rozvážného a překvapivého rozhodování zdánlivě neřešitelných sporů se nám zachovalo ve rčení „šalamounské řešení či rozhodnutí“ – viz 1. Královská 3,16-27

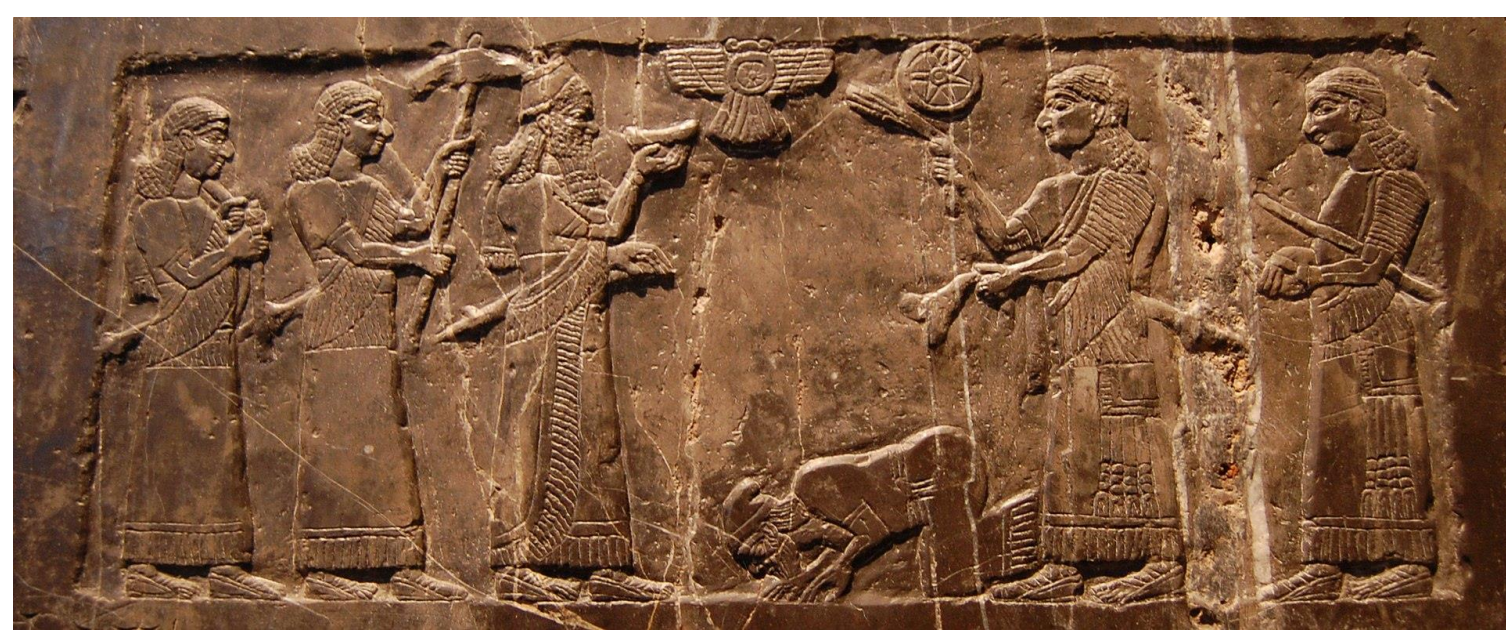

Tel Megiddo v severním Izraeli. Místo po stovky let umožňovalo kontrolu nad hlavní cestou mezi Egyptem a Mezopotámií. Archeologové **objevili mimo jiné i stáje z 10. stol. př. n. l., které mohly pojmout asi 450 koní a 150 vozů.** Jde pravděpodobně o doklad **reorganizace hebrejského vojska a zařazení válečných vozů do výzbroje.**

- Po Šalomounově smrti kolem roku 930 př. n. l. se jednotný stát **rozpadl na dvě části**:
 - severní - Izraelské království se sídelním městem **Samaří**, které padlo roku 722 př. n. l. po obléhání Asyřany
 - jižní - tzv. Judské království s hlavním městem **Jeruzalémem**, kde vládla dynastie založená Davidem do roku 587 př. n. l., kdy byl Jeruzalém dobyt Babylóňany
- Proti přepychu vládnoucích kruhů a napodobování cizích vzorů se v 8. – 5. století šířilo hnutí proroků jimž šlo o udržení pravověrnosti náboženství (napomínat k dodržování náboženských pravidel) a také o sociální otázky (nespravedlnosti v mezilidských vztazích) = pozor, nešlo o věštce.
- Obě království obhajovala svou existenci v době výrazných změn starověkého světa a obhajovala svou existenci mezi slábnoucí Asýrií, sílící novobabylonskou říší a znovusjednoceným Egyptem za tzv. sajské dynastie.

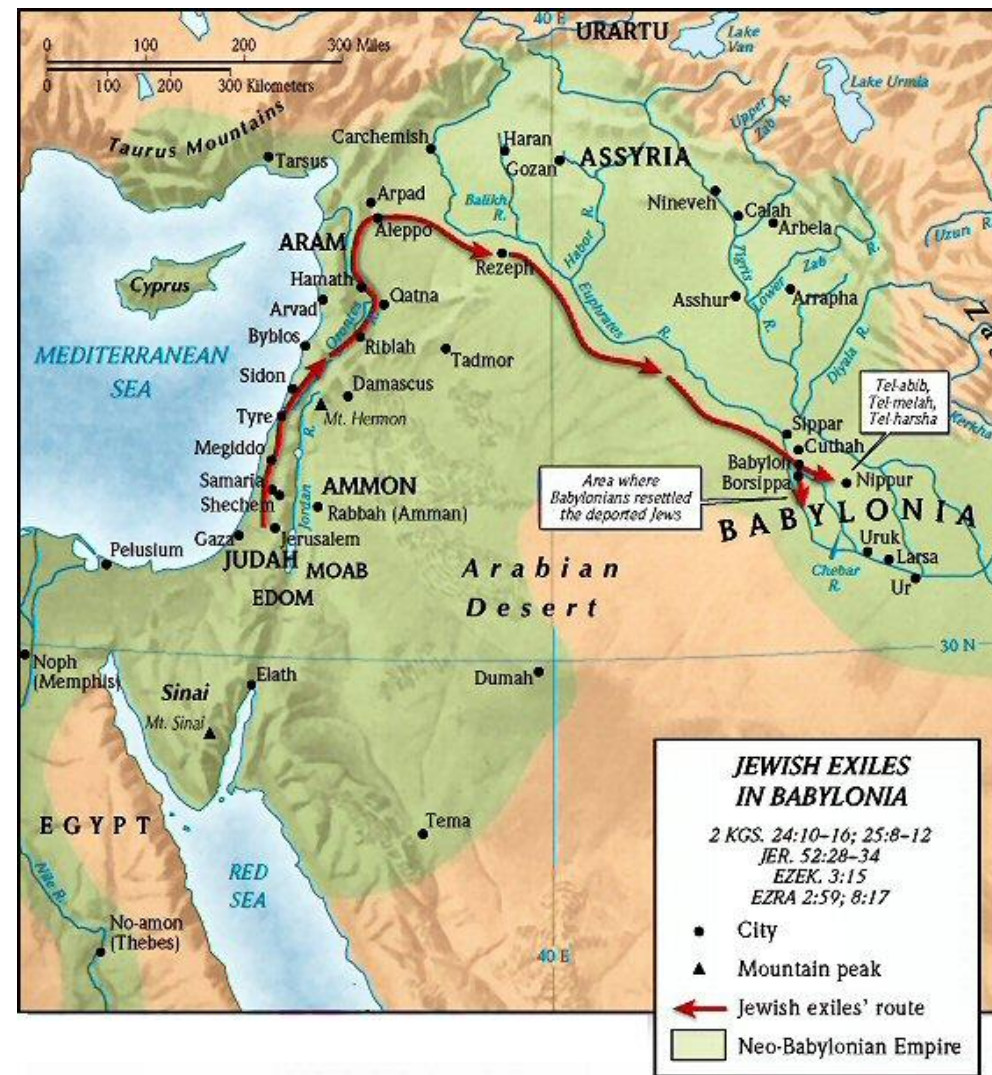
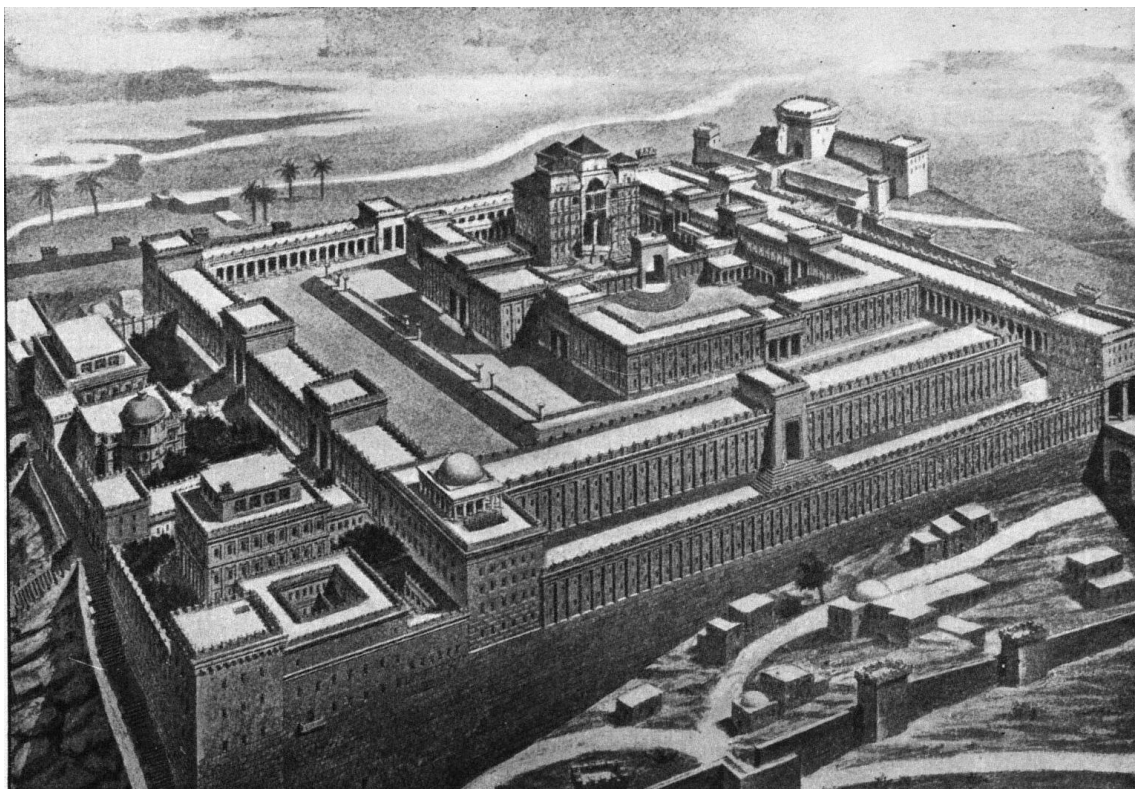

Černý obelisk Salmanassara III. postavený jako veřejný památník v roce 825 v Nimrudu zobrazuje hold pěti různých podmaněných králů asyrskému panovníkovi. Mezi nimi je i ...

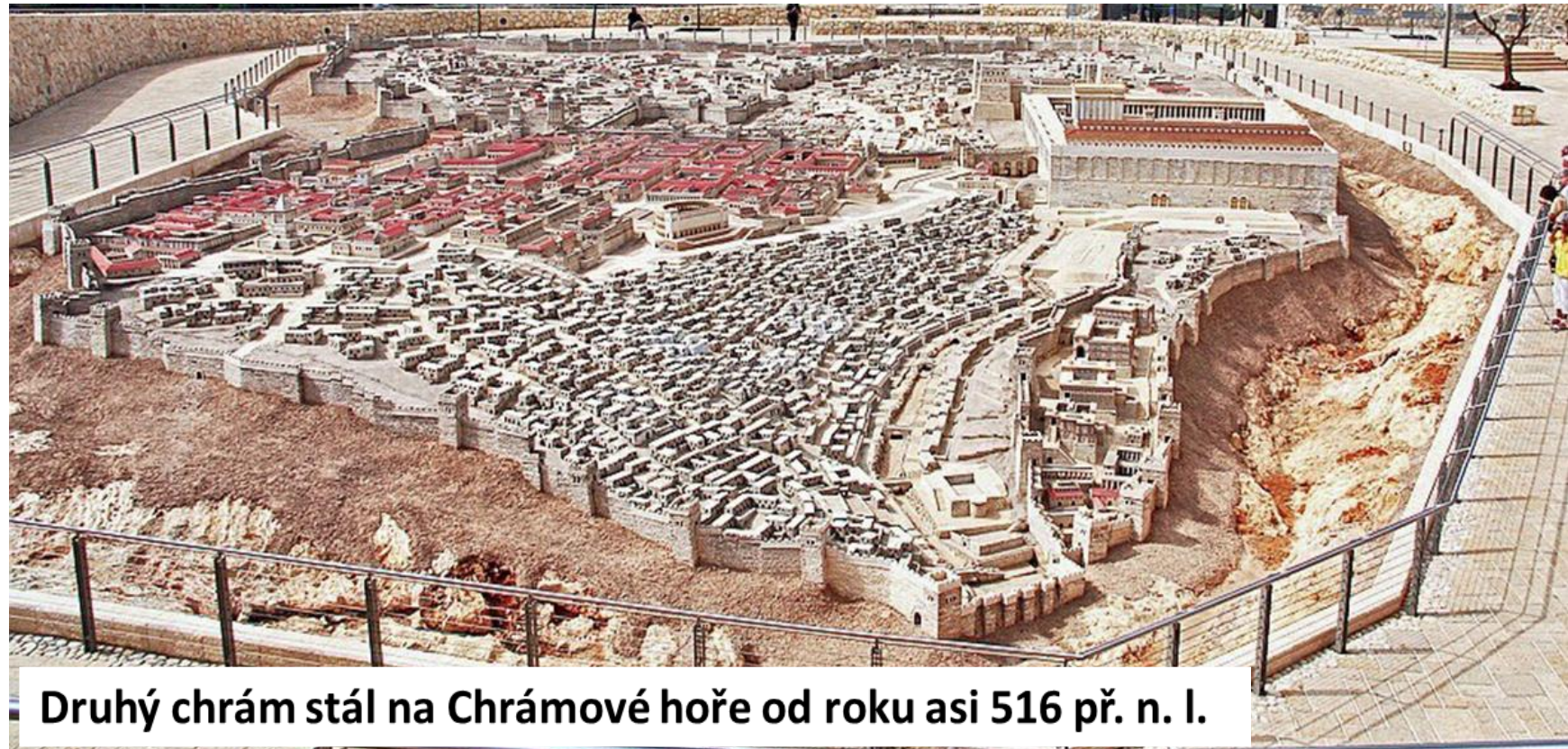

... Jehú (král severního království v období 841-814 př. n. l.) klečící před Salmanassarem III., synem jednoho z nejúspěšnějších asyrských králů Aššurnasirpala II. Je to jediné zachované zobrazení izraelského či judského panovníka.

- Šalomounův chrám - podle tradice první chrám zbudoval král Šalomoun na Chrámové hoře. Zničení Babyloňany (Nabukadnesar II.) v roce 587 př. n. l. je významnou událostí v dějinách Židů i judaismu. Následovalo odvedení především zámožných obyvatel a kněží do exilu = „babylonské zajetí“.

- V zajetí, oddělení od chrámu a obětních obřadů se Židé začínají v rámci náboženství důsledně soustředit na posvátné texty a jejich význam. Exil ukončila porážka Babylonie Peršany za Kýra II. Velikého a návrat Židů do vlasti (po roce 537 př. n. l.).
- Následovalo znovu vybudování Chrámu (tzv. Druhý chrám) a období ustálení náboženských tradic judaismu = vedle chrámu vzniká síť mnoha synagog = místo bohoslužeb, studia a komentování biblických textů.

Druhý chrám stál na Chrámové hoře od roku asi 516 př. n. l.

- **Perská nadvláda trvala do roku 332 př. n. l.**, kdy oblast Blízkého východu ovládla říše Alexandra Makedonského. Ani po jejím zániku roku 323 př. n. l. židovský stát nedosáhl samostatnosti - stal součástí Ptolemaiovské a Seleukovské říše (dvou z nástupnických říší po rozpadu říše Alexandra Makedonského).

- Byly zaváděny kulty řeckých božstev a prvky řecké kultury. Vládce Seleukovské říše Antiochos IV. Epifanés zakázal židovské náboženství a nařídil postavit v Chrámu Diovu sochu. Vypuklo povstání vedené rodem Makabejských – v letech 167 – 161 př. n. l. (o povstání Judy Makabejského se píše v apokryfních spisech* tzv. 1. a 2. knize Makabejské).

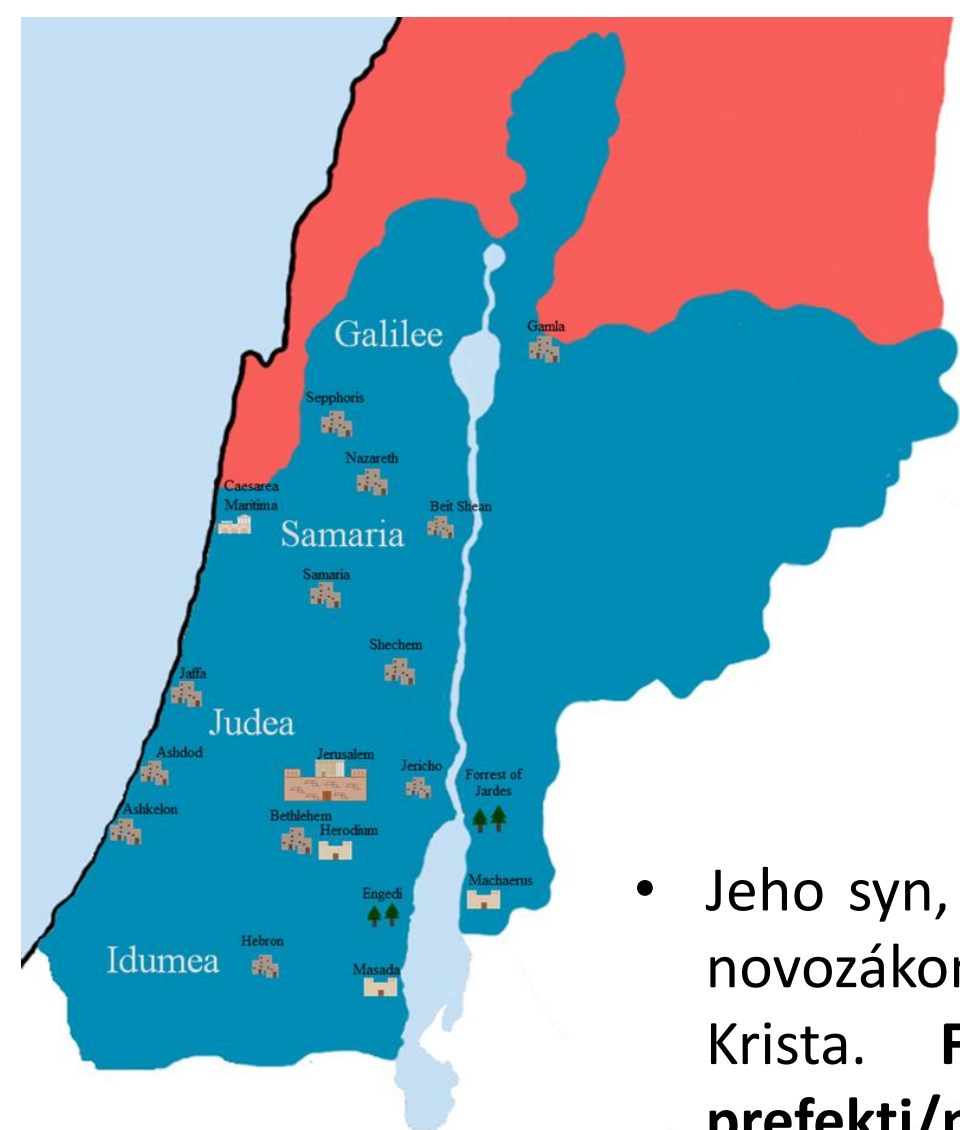
2 kniha Makabejská (4:14–15) „ani kněží nebyli horliví v službách u oltáře, ale měli na mysli novoty. Oběti zanedbávali, protože spěchali, aby se mohli na cvičišti účastnit svévolného závodění v hodů diskem. To, čeho si vážili otcové, pokládali za nic, nade všechno jim byly helénské pocty.“

- Velekněz Šimon Makabejský dosáhl s římskou podporou **úplné nezávislosti na Seleukovské říši** a založil tzv. hasmoneovské království (142 – 37 př. n. l.), která byla garantována Římany.

* apokryfy = náboženské spisy nezařazené do oficiálního souboru biblických knih, tzv. biblického kánonu, ale velmi se jim blíží

Helenistický svět po bitvě u Ipsu roku 301 př. n. l. **diadochové:** ■ říše Seleuka I. Níkátora ■ říše Ptolemaia I. Sótéra ■ Lýsimachova říše ■ Kassandrova říše ■ Epirské království ostatní: ■ Kartágo ■ Římská republika ■ řecké městské státy (Syrakusy, Tarentum, Massalia, Neapolis)

- V letech 37 - 4 př. n. l. vládl v Judském království spojenec Římanů Herodes Veliký, jmenovaný římským senátem jako „král Židů“. Jeho vláda přinesla uklidnění poměrů i růst blahobytu, dále přestavbu Druhého chrámu, výstavbu pevností (např. Masada), cest, vodovodů a divadel. Chorobně podezíravý vládce také kompletně vyvraždil Hasmoneovce, včetně své manželky Miriamme.

- Jeho syn, **tetrarcha Herodes Antipas** (4 př. n. l. – 39 n. l. je znám z novozákonních událostí, které vedly k popravám Jana Křtitele a Ježíše Krista. **Faktickými vládci** byli však v této době římsí prefekti/prokurátoři (v letech 26-36 n.l. zastával tuto funkci Pontius Pilatus, známý jako Pilát Pontský.).

- **V letech 6 – 135 n. l. bylo území Kanaánu římskou provincií Judea.**
- **Provincie byla velmi odbojná a v rámci tzv. První židovské války byl jako trest Druhý chrám roku 70 n. l. zničen Římany a již nikdy **nebyl obnoven**. Zachovala se jen část vnější opěrné zdi = Zed' nářků (správně Západní zed'). Zničení je symbolem ztráty židovské nezávislosti a počátkem téměř 2000 let židovské diaspory (rozptýlení Židů mimo původní domovinu – doslova „rozesetí“ po celém světě) až do vzniku státu Izrael v roce 1948.**
- **Roku 135 císař Hadrián přejmenoval Jeruzalém na "Aelia Capitolina" a provincii na „Syria Palestina“.**
- **Náboženství se po zničení chrámu přizpůsobilo novým podmínkám (synagogy, rabíni).**
- **Po roce 100 n. l. je uzavřena podoba (židovské bible) Starého zákona - 39 knih!!!**
- **Na Chrámové hoře byly v 7. století po islámské expanzi postaveny mešita al-Aksá a Skalní dóm.**

Titův oblouk (81 n. l.) v Římě oslavuje vítězství císaře Tita na Jeruzalémem. Na reliéfu je římské vojsko při triumfálním průvodu v Římě se zajatci a trofejemi z Jeruzalémského chrámu, z nichž nejvýraznější je sedmiramenný svícen (menora).

Šalamounův chrám jako inspirace v architektuře

El Escorial (klášter a královské sídlo sv. Vavřince v El Escorialu). Monumentální stavba s půdorysem 204 x 160 m sloužila jako královské sídlo, hrobka, knihovna a klášter, zasvěcený sv. Vavřinci na paměť vítězství Španělska nad Francií v bitvě u St. Quentinu (10. srpna 1557). Stojí cca 50 km SZ od Madridu v nadmořské výšce 1028 m. Byl **navržen podle plánu založeného na popisech Šalomounova chrámu**. Jeho stavitel, španělský král Filip II., se sám zajímal o architekturu a v letech **1563 až 1584** osobně schvaloval většinu výzdoby interiérů.

Zlatá replika menory zhotovená podle biblického popisu (Exodus 25, 31-39) z 24 karátového zlata, váží 43 kg a čeká na příchod Mesiáše a své použití ve Třetím chrámu, který by měl být, až k tomu nadejde správný čas, jakkoli je to nepravděpodobné, znovu vystavěn.

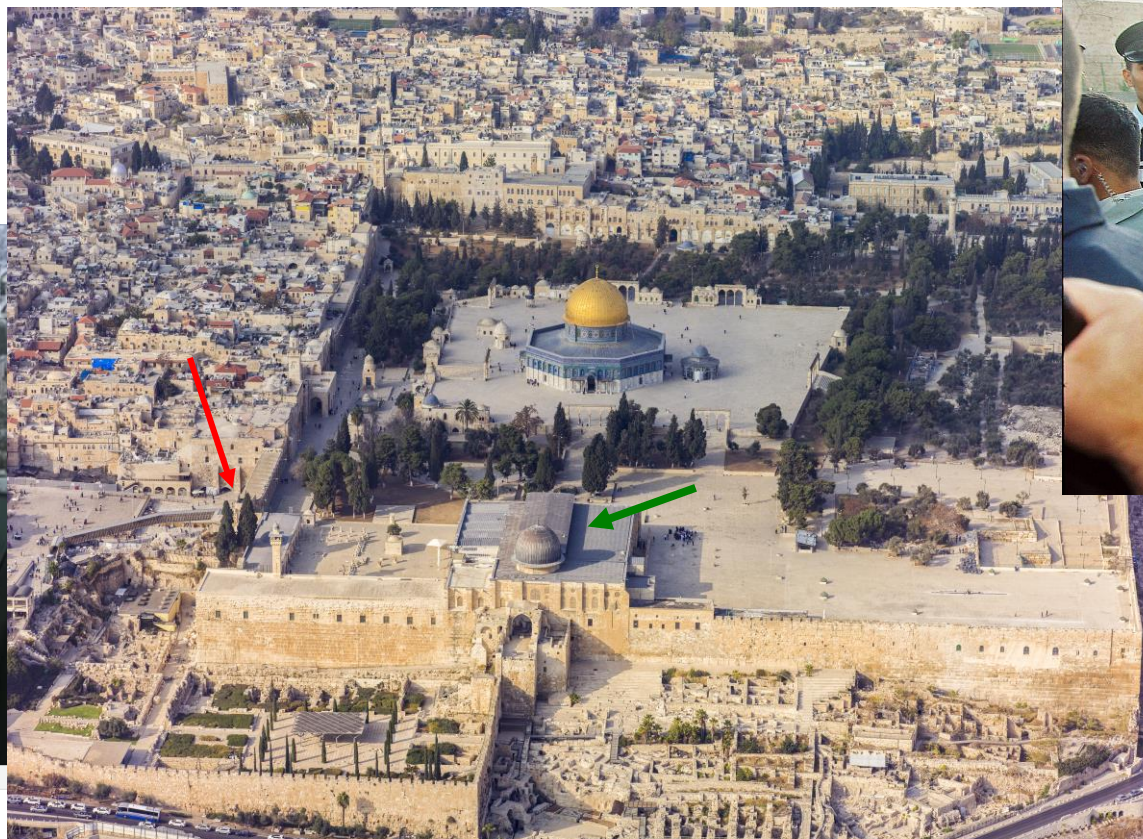

Menora (lampa, světlo) ve znaku Státu Izrael

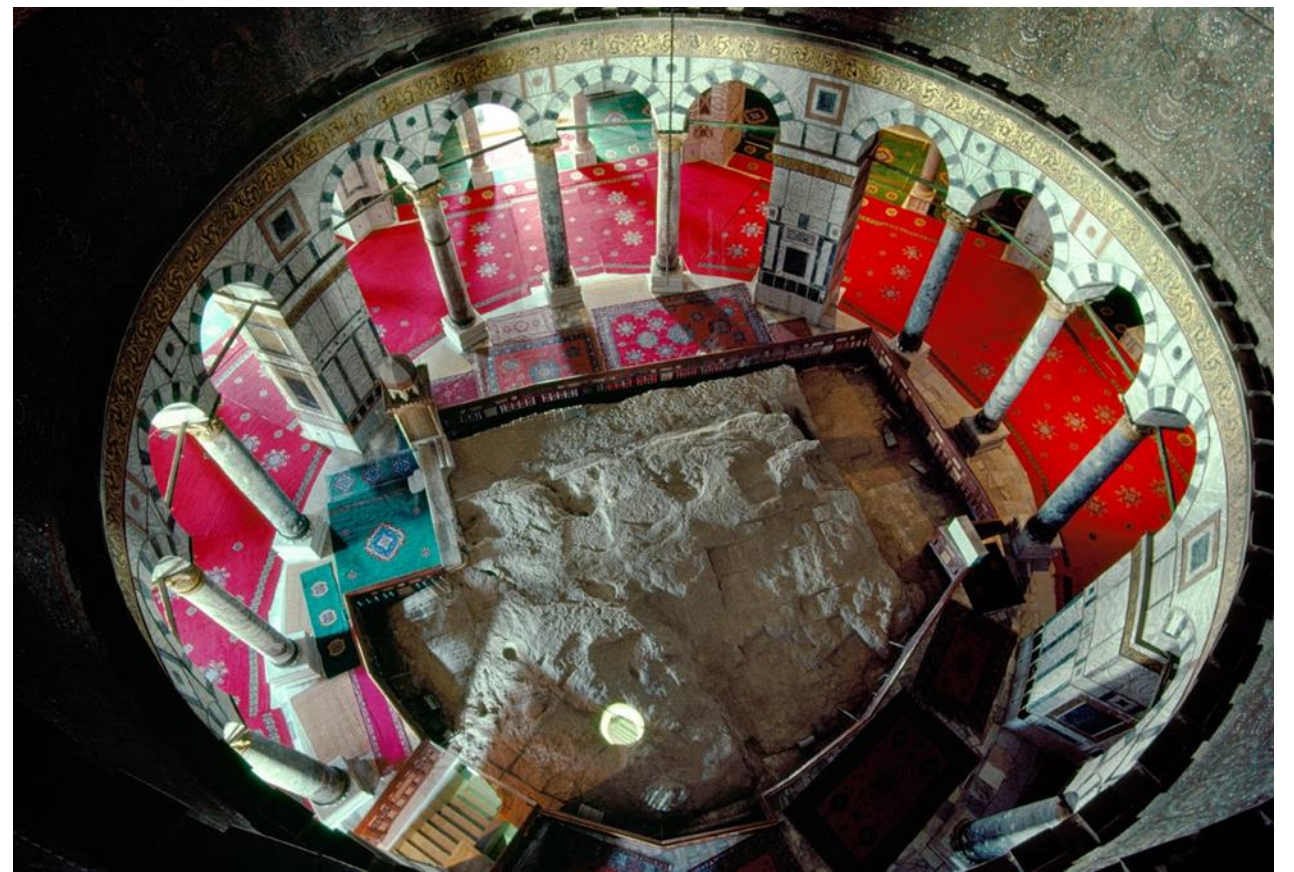
Zvyk **vkládat mezi kamenné bloky Západní zdi lístky s modlitbami** je všeobecně známý. Modlitbu je dnes možné [poslat i elektronicky](#).

Mnohem méně se ví jaký je ale [další osud lístků](#)?

**Chrámová hora - nejposvátnější místo Židů a třetí nejposvátnějším pro sunnitský islám.
Jedno z nejuctívanějších míst světa je rovněž jedním z nejspornějších.**

- *V roce 2000 vystoupil izraelský politik Ariel Šaron na Chrámovou horu s doprovodem cca 1000 policistů. Vyvolal nepokoje, které přerostly v léta trvající povstání Palestinců – tzv. Druhou intifádu neboli intifádu al-Aksá. Od roku 2003 je vstup na Chrámovou horu pro nemuslimy povolen pouze ve vyhrazených hodinách.*
- *„Židovský Chrám na Chrámové hoře v Jeruzalémě nikdy neexistoval“ řekl 25. října 2015 v rozhovoru pro izraelskou TV velký muftí jeruzalémský šejch Muhammad Ahmad Hussein. Dále o mešitě postavené v 8. století prohlásil: „Toto je mešita al-Aksá, kterou postavil Adam, mír s ním, anebo andělé v jeho době“.*

Skalní dóm - islámská svatyně na Chrámové hoře dokončená v letech 691–92.

V [judaismu](#) je skála místem **Abrahámovy zkoušky oddanosti Bohu** tím, že měl obětovat svého syna Izáka.

Muslimové věří, že **ze skály vystoupal Mohamed s andělem Gabrielem na Noční cestu do nebe** roku 621 n. l. Tam se radil s Mojžíšem a obdržel muslimské modlitby. Dóm je [třetím nejsvětějším místem muslimů](#).

Davidova hvězda („štít Davidův“) byla až do konce 17. století ztotožňována s Šalamounovou pečetí a graficky byla zobrazována buď ve tvaru šesticípé, či pětícípé hvězdy. Teprve od 18. století je v podobě šesticípé hvězdy považována nejen za **židovský symbol** a **symbol judaismu** (i když nevychází z Bible) a **pak i Státu Izrael.**

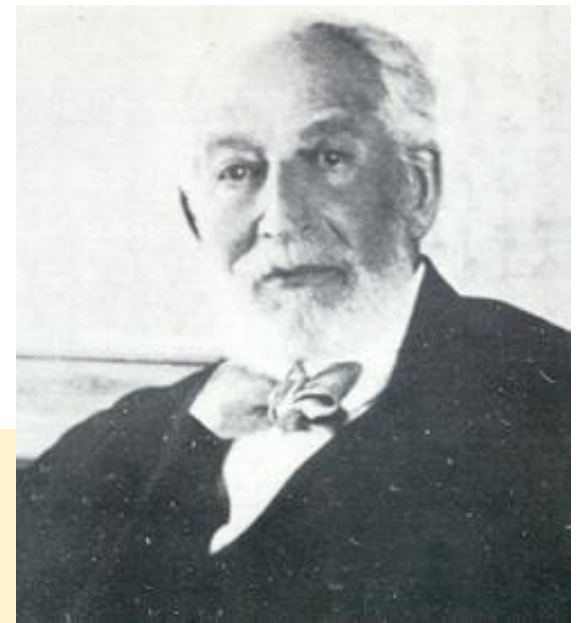
Během pronásledování Židů v období II. světové války museli od 19. září 1941 všichni Židé v Němci okupovaných územích (včetně Protektorátu Čechy a Morava) na veřejnosti nosit **na levé straně hrudi našitou žlutou židovskou hvězdu velikosti dlaně s nápisem „Jude“**. Označení museli mít jak na svrchním tak spodním oděvu. Současně platil zákaz opouštět bez úředního povolení obvod obce, kde měl dotyčný trvalé bydliště.

4. Dějiny oblasti v 19. - 21. století

- Židovská diaspora v letech 70 (135) př. n. l. – 1948.
- Na závěr každého jídla o svátku Pesach („přeskočení“ neboli „svátek nekvašených chlebů“) pronášejí Židé přání „Příští rok v Jeruzalémě“.
- Po cca 2000 let šlo pro naprostou většinu z nich o nereálnou představu, i když židovské osídlení v oblasti Palestiny nikdy zcela nezaniklo.

- Od **19. století** se do oblasti Palestiny (t. č. pod správou Osmanské říše) stěhovali Židé z evropských zemí – tzv. alija (doslova „cesta vzhůru“, „výstup“).
- Vykupovali arabskou půdu, zakládali vesnice.
- Snažili se **zbavit závislosti** na mecenáších.
- Od počátků měli konflikty s Araby.

Baron **Edmond James de Rothschild** (1845 – 1934) - francouzsko-židovský podnikatel. **Vykoupil** 500 km² arabské půdy. **Založil** 30 židovských osad a umožnil jejich přežití.

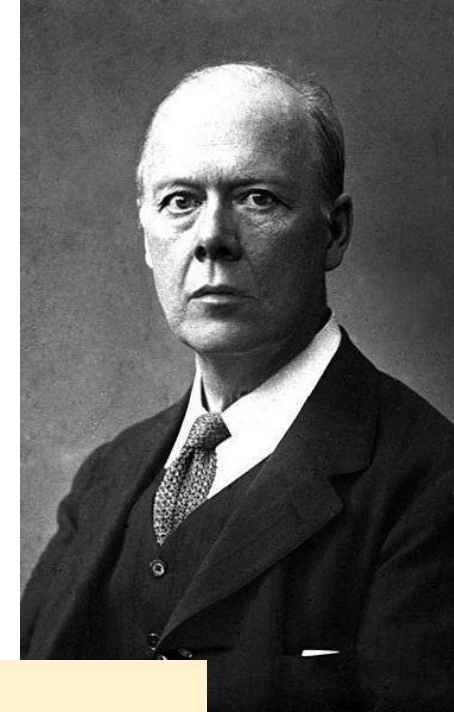
- **Theodor Herzl** (1860 – 1904) - rakousko-uherský novinář a **vizionář vzniku státu Izrael**. Inspirací pro něj byl sílící antisemitismus v Evropě (Dreyfusova aféra).
- Roku 1896 založil **Světovou sionistickou organizaci**. Cílem sionistů bylo přesídlení Židů do země izraelské (Erec Jisra'el) a vybudování a udržení národního státu Židů.

V roce 1897 se v Basileji konal I. sionistický kongres. Herzl si tehdy zapsal:

„Kdybych měl shrnout Basilejský kongres do jediné věty, byla by následující, v Basileji jsem založil židovský stát. Kdybych to řekl dnes nahlas, odpověděl by mi všeobecný smích. Možná za pět let, ale určitě za padesát, to bude vědět každý.“

- **Houston Stewart Chamberlain** (1855-1927) - v roce 1899 vydal knihu Základy devatenáctého století, která se stala základem pseudovědeckých teorií antisemitismu ve 20. století.
- Zpopularizoval myšlenku, že tzv. árijská rasa, představující nejvyšší stupeň lidského vývoje, je deformována míšením s jinými podřadnými rasami a bojem o přežití s nimi.
- Zde najdeme také počátky teorie (konspirační) celosvětového židovského spiknutí.

Citát:

„Židé jsou lidští kříženci, neschopní tvořivosti, jsou všeobecnými kazisvěty“

- **Balfourova deklarace** z roku 1917 je vyjádření vstřícného postoje britské vlády v otázce vytvoření židovské domoviny na území Palestiny.

2. listopadu 1917

Drahý lorde Rothschilde,

s velkou radostí Vám zasílám jménem vlády Jeho Veličenstva následující prohlášení sympatií s židovskými sionistickými aspiracemi, které bylo předloženo a schváleno Kabinetem.

„Vláda Jeho Veličenstva pohlíží příznivě na zřízení národní domoviny židovského lidu v Palestině a vynasnaží se, aby tohoto cíle bylo dosaženo, přičemž se jasně rozumí, že nebude učiněno nic, co by mohlo poškodit občanská a náboženská práva existujících nežidovských společenství v Palestině nebo práva a politické postavení Židů v jakékoliv jiné zemi.“

Byl bych vděčen, kdybyste mohl předat toto prohlášení na vědomí Sionistické federaci.

Upřímně Váš Arthur James Balfour.

- Území, které v 1. světové válce ztratila Osmanská říše, svěřila Společností národů do správy Velké Británie. **V letech 1920 - 1948** tu existoval tzv. **Britský mandát Palestina**. Britové z obav před reakcemi Arabů „**hráli na obě strany**“. Přesto docházelo k **stupňování nepokojů v oblasti** – oběti mezi Židy, Araby i Brity.

Po nástupu Hitlera a přijetí norimberských zákonů **v letech 1933-35** rekordně **vzrostlo židovské přistěhovalectví**.

Před vypuknutím II. světové války **Velká Británie** tzv. Bílou knihou, stejně jako většina ostatních zemí světa, **výrazně omezila možnost legálního přistěhovalectví**. Židovský předák David ben Gurion zároveň ale zformuloval židovskou politiku po dobu II. světové války následovně:

„Budeme bojovat s Brity proti Hitlerovi, jako by Bílá kniha neexistovala; a budeme bojovat proti Bílé knize, jako by nebyla žádná válka.“

- Pronásledování Židů vyvrcholilo po uchopení moci nacisty v Německu v roce 1933 jejich systematickým vyvražďování. **Holocaust/šoa znamenal smrt cca 6 milionů Židů** (celkový počet obětí nacistického režimu je odhadován v rozpětí 11 - 17 milionů).

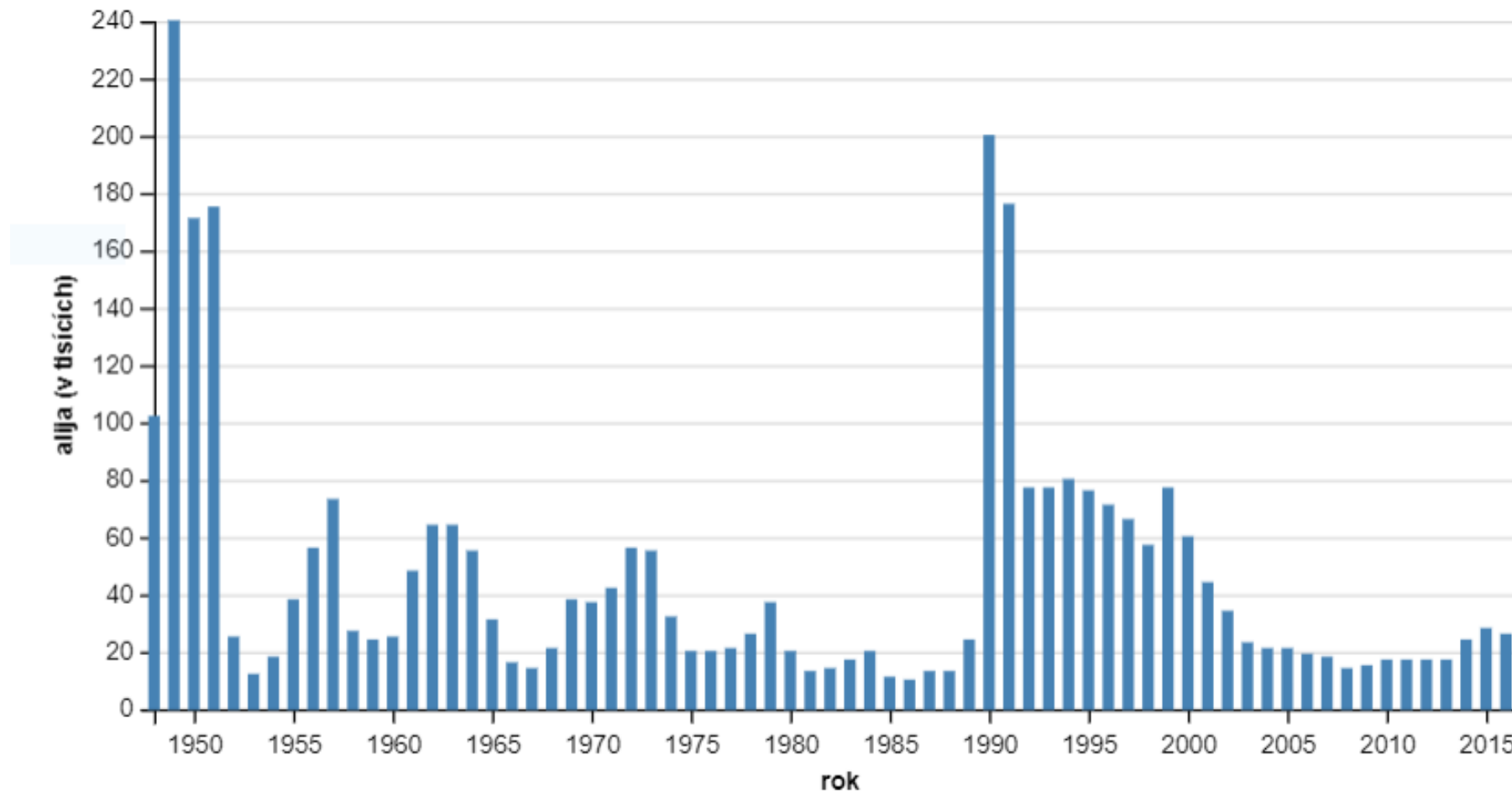
- Po poté, co židovští dobrovolníci bojovali během II. světové války v britské armádě, se **část sionistického hnutí cítila podvedena** snahou Britů po návratu předválečných poměrů.
- Ve snaze přimět je k řešení neváhali Židé v Palestině sáhnout k teroru. **V červenci 1946 došlo k bombovému útoku na jeruzalémský hotel King David**, zahynulo 91 osob. Útok byl jedním z hlavních důvodů, proč **Britové složili svou správu nad mandátem a předali věc k rozsouzení nově založené OSN.**
- V květnu 1947 **OSN ustavila Zvláštní komisi pro Palestinu**, jejímž členem bylo i Československo. Ta **navrhla rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát** a v listopadu to OSN schválila.

- 14.května 1948 byl vyhlášen Stát Izrael

- Již v den vyhlášení okolní arabské státy napadly špatně vyzbrojený Izrael.

Okamžitě po vzniku státu Izrael začala s oficiální podporou vlády masivní vlna přistěhovalectví.

Pozn. 1) v roce 2020 vykázali statistici cca 9 200 000 obyvatel Izraele, 74 % tvoří Židé, 21 % Arabové

Pozn. 2) vlna v roce 1990-91 je židovskou emigrací ze zemí Sovětského svazu po jeho rozpadu

Pozn. 3) z českých zemí se v letech 1919-2006 přistěhovalo cca 24 000 osob, z to 75 % těsně po vzniku Izraele

- **Válka za nezávislost (květen – červenec 1948)** . Kromě vysoké morálky, odhodlání a dobré organizace trpěly izraelské jednotky nedostatkem zbraní.
- I přes mezinárodní embargo proběhly **dodávky vojenského materiálu z Československa**. Kromě desetitisíců palných zbraní a desítek milionů nábojů i 80 letadel. V Československu se také cvičili židovští piloti.
- Izrael obsadil Galileu a Negevskou poušť až k Rudému moři.

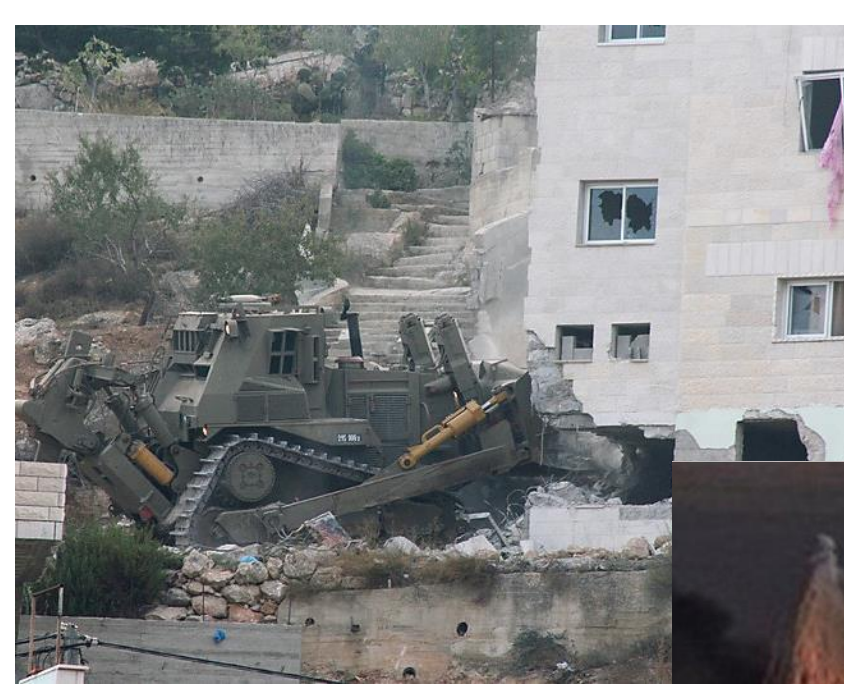

První izraelský předseda vlády Ben Gurion řekl že:
„dodávky československých zbraní zachránily Izrael“

československé zbraňové dodávky Izraeli sestávaly hlavně ze zanechaných německých zbraní. Na snímku izraelští piloti u letounu Avia S-199. Jednalo se vlastně o drak letounu Messerschmitt Bf-109 s motorem určeným původně pro německé bombardéry. Izraelští piloti říkali těmto hybridním mesršmitkám prostě "Mesr" nebo hebrejsky "Sakin" (nůž).

Další izraelské války a konflikty

- **Sinajská válka – součást Suezské krize (1956)** - *porážka Egypta, dočasné obsazení Gazy a Sinaje*
- **Šestidenní válka (1967)** proti Egyptu, Sýrii, Jordánsku a Iráku
 - *Izrael obsadil Gazu, východní Jeruzalém, tzv. Západní břeh, Golanské výšiny a dočasně Sinaj*
- **Opotřebovací válka (1967–1970)**
 - *Nešlo o konvenční válečný konflikt, ale o vyčerpávající sérii bojů Izraele a Egypta o území Sinaje*
- **Jomkipurská válka (1973)**
 - *Na svátek Dne smíření zaútočil Egypt a Sýrie na nepřípravený Izrael (úvahy o použití atomových zbraní)*
- **Invaze do Libanonu (1978 a 1982)** – *reakce na útoky palestinských bojovníků z území jižního Libanonu*
- **První intifáda (1987-93)** – *palestinské povstání v Izraeli, oběti Ž 160 / P 1162 + cca 1000*
- **Druhá intifáda (2000-04)** – *palestinské povstání v Izraeli, oběti Ž 1000 / P 3000 / C 64*
- **Druhá libanonská válka (2006)** - *konflikt s ozbrojeným křídlem libanonské politické strany Hizballáh*
- **Válečné operace v Gaze (2008, 2012, 2014, 2021)**
 - *operace IDF v pásmu Gazy – Izrael je vyklidil v roce 2005, ale dochází k raketovým útokům na jeho území*

1978

1993

1995

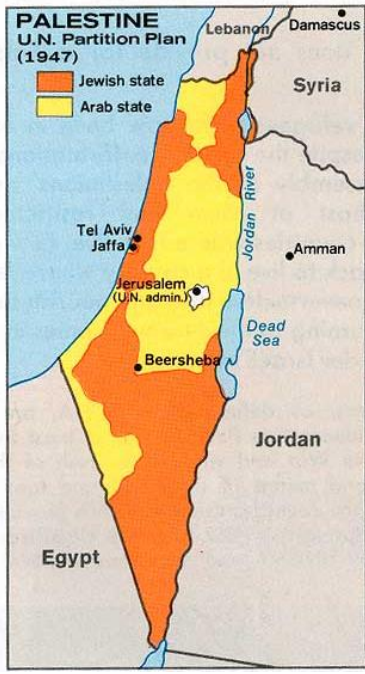
Přestože se o soužití Izraele a jeho sousedů opakovaně vyjednávalo ...

2019

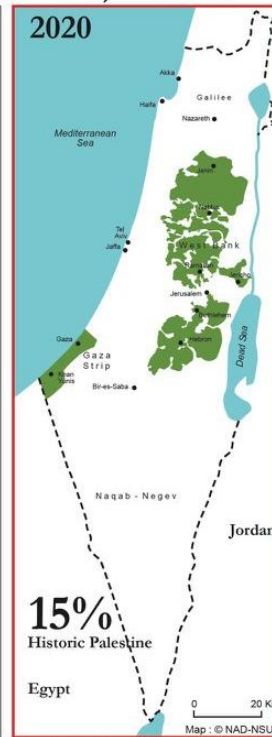

... mír v této oblasti je ale stále v nedohlednu.

Záleží na úhlu pohledu ...

- Z předešlých informací (i když jen dílčích) je zřejmé, že jak Izraelci, tak Palestinci **mají dostatečné argumenty proto, aby svou existenci v oblasti velmi odhodlaně hájili.**
- **Není to „souboj Dobra a Zla“.**
- **Obě strany se na sobě dopustily mnoha provokací, násilností, ...**
- Řešení si můžeme představit několik. Zřejmě nejlepším by bylo **nalezení kompromisu**, postaveném na vzájemném **odpuštění a respektování**.
- **Objektivně se nedá říci, že by k tomu vzájemný konflikt trvajícím s různou intenzitou v období 1948 – 2020 směřoval.**

Pro případné zájemce o problematiku, [je k dispozici spousta informačních zdrojů.](#)

Otázky:

1. Vyjmenujte státy, které se v současnosti rozkládají na území Syropalestiny.
2. Popište přírodní podmínky Syropalestiny a jejich vliv na vznik států.
3. Oblast Syropalestiny byla ve starověku označována názvem
4. Uveďte nejvýznamnější národy obývající ve starověku Syropalestinu.
5. Proč o ovládnutí oblasti Syropalestiny usilovaly sousední starověké státy?
6. Jaké státní uspořádání měla Fénicie?
7. Kterou oblast světa Féničané kolonizovali?
8. Čím bylo významné purpurové barvivo, jeden z důležitých fénických obchodních artiklů?
9. Která z fénických kolonií dosáhla ve své době pozice námořní velmoci?
10. Co víte o tzv. punských válkách?
11. Ve kterém období přicházejí izraelské kmeny do oblasti dnešního Izraele?
12. Se kterým národem se Izraelci na území Kanaánu dostali do konfliktu?
13. Židé se považují (stejně jako Arabové) za potomky
14. Vysvětlete význam pojmu exodus.
15. Je možné Bibli využívat jako historický pramen?
16. Jaké bylo v rámci izraelských kmenů postavení tzv. soudců?

17. Sjednocené Izraelské království s centrem v Jeruzalémě je spojováno se jmény králů
18. Kterou významnou stavbu a na jakém místě nechal podle tradice zbudovat král Šalomoun?
19. Jak rozumíte výrazu „šalamounské řešení“?
20. Co víte o tzv. hnutí proroků?
21. Co víte o tzv. babylonském zajetí – příčina, časové vymezení, koho se zejména týkalo, co umožnilo návrat z exilu?
22. Jaký vliv mělo tzv. babylonské zajetí na židovské náboženství?
23. Kdy byl postaven tzv. Druhý chrám?
24. Jaké jsou funkce synagogy?
25. Vysvětlete pojmy apokryf a menorah.
26. Co bylo příčinou povstání Judy Makabejského?
27. Kdo byl garantem nezávislosti tzv. hasmoneovské království?
28. V době Ježíšova života bylo území dnešního Izraele součástí
29. Kdo, kdy a proč zbořil jeruzalémský Druhý chrám?
30. Jak je označována dosud zachovaná část vnější opěrné zdi zbořeného Druhého chrámu?
31. Vysvětlete pojem židovská diaspora.
32. Ve kterém období byla uzavřena podoba Starého zákona ((židovské bible)?
33. V čem spočívá problém tzv. Skalního dómu na jeruzalémské Chrámové hoře?
34. Kdy byl založen Stát Izrael?
35. Co víte o podpoře tehdejšího Československa nově vzniklému Státu Izrael?

Zdroje:

- <http://www.dejepis.com/>
- <http://ksv.upol.cz/txt/PSD.pdf>
- BURIAN, Jan a Pavel OLIVA. Civilizace starověkého Středomoří. 2. vydání. Praha: Arista Books, 2015. ISBN 978-80-87867-20-4.
- SVOBODA, Ludvík, ed. Encyklopedie antiky. 2. vyd. Praha: Academia, 1974.
- Hérodotos, Dějiny, Odeon, Praha 1972
- BERÁNEK, Ondřej a Bronislav OSTŘANSKÝ, ed. Islámský stát: Blízký východ na konci časů. Praha: Academia, 2016. Orient (Academia). ISBN 978-80-200-2654-5.
- Kanaan. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://als.wikipedia.org/wiki/Kanaan>
- Ebla, Tell Mardikh, 55 km jihozápadně od Aleppa, Ebla. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Ebla>
- By Haubi|Gerhard Haubold - Own work, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=95374459>
- <https://cdn.britannica.com/99/129199-004-7C458BB3.jpg>
- https://slideplayer.com/14321641/89/images/slide_1.jpg
- <https://www.rmpic.com/p2344970/h20ED08A8#h20ed08a8>
- <https://www.nbcnews.com/id/wbna48951691>
- Autor: Kolohou – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=37068168>
- Autor: H. Zell – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=13888812>
- <https://www.google.cz/maps/place/Kart%C3%A1go,+Tunisko/@36.8625853,10.3329494,3a,75y,90t/data=!3m8!1e2!3m6!1sAF1QipP9yKlHP-0BYvKUGU7gqA2N8urGEPBN5UzascT9!2e10!3e12!6shttps:%2F%2Flh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipP9yKlHP-0BYvKUGU7gqA2N8urGEPBN5UzascT9%3Dw114-h86-k-no!7i4160!8i3120!4m13!1m7!3m6!1s0x12fd337f5e7ef543:0xd671924e714a0275!2sTunis,+Tunisko!3b1!8m2!3d36.8064948!4d10.1815316!3m4!1s0x12e2b4c86a8ffaf9:0x9b0c2a1f4e19165c!8m2!3d36.8625921!4d10.3329849>
- By damian entwistle - originally posted to Flickr as tunis carthage museum representation of city, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9049084>
- By Sailko - Own work, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=40864154>
- https://64.media.tumblr.com/bdb279950b6564c71058bad594112262/tumblr_pz2wI90eAS1wna6v8o1_r2_1280.jpg
- Autor: Regno di Davide.svg: RobertoReggi12 Tribes of Israel Map.svg: Richardprins12_tribus_de_Israel.svg: Translated by Kordas12 staemme israels heb.svg; by user: 12 Tribes of Israel Map.svg12_tribus_de_Israel.svg12 staemme israels heb.svg12 staemme israels.png, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10878075>
- Autor: Israel_photo_gallery – SEA OF GALILEE - AERIAL VIEW_Itamar Grinberg_IMOT, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=35549125>
- <https://lubbiblicalmuseum.weebly.com/khopesh.html>
- <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2004/cislo-1/pobyt-odchod-izraelcu-z-egypta.html>
- <https://www.quora.com/Which-country-is-Philistine>
- <http://www.maphill.com/israel/panoramic-maps/physical-map/>
- <https://i.pinimg.com/originals/57/30/51/573051cbdbe7249d1a287be54ee92865.jpg>

- Autor: Daniel Ullrich, Threedots – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=611756>
- <https://www.britannica.com/topic/Star-of-David>
- <https://temata.rozhlas.cz/treti-zidovsky-chram-8005699>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1mov%C3%A1_hora
- <https://eretz.cz/2015/11/velky-mufti-jeruzalemsky-na-chramove-hore-nikdy-nebyl-zidovsky-chram/#more-34326>
- <http://su2016.thedude.oucreate.com/wp-content/uploads/2015/10/getty-jerusalem-inside-of-the-dome-of-the-rock-rock.jpg>
- Autor: Golasso – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=12647724>
- Autor: derivative work: Steerpike (talk)Arc_de_Triumph_copy.jpg: user: – השלום Arc_de_Triumph_copy.jpg, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4303855>
- Autor: No machine-readable author provided. Merlin assumed (based on copyright claims). – No machine-readable source provided. Own work assumed (based on copyright claims)., CC BY 2.5, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1359557>
- <https://i.pinimg.com/originals/6f/b5/c3/6fb5c33b986f433120484e3302af77db.jpg>
- <https://www.timesofisrael.com/sharon-was-reviled-by-arabs-but-thats-not-the-whole-story/>
- <http://www.biblenet.cz/>
- <http://zidvpraxi.blogspot.com/2015/10/tefilin-mezuza-talit-sema-jisrael.html>
- Autor: Ruk7 – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15125748>
- Autor: Michael Tyler – <https://www.flickr.com/photos/lonelyplanetexchange/2457584574>, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4533851>
- https://www.youtube.com/watch?v=JX13_vYvzp0
- <https://www.rabbieitan.com/the-jewish-calendar-and-your-israel-trip/>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e3/Reconquista_%28914-1492%29.svg/1200px-Reconquista_%28914-1492%29.svg.png
- <https://i.pinimg.com/originals/b1/ab/f7/b1abf7a4829240660f8b1189fe10a08e.png>
- https://cdn.sanity.io/images/vn43ckab/production-v2_3/f6ec8e8ea2d5ee48be73a58fea2aec142a322bb6-4112x2729.jpg?w=2160&h=1434&fit=crop
- <https://www.holocaust.cz/dejiny/soa/zide-v-ceskych-zemich-a-konecne-reseni-zidovske-otazky/ghetto-bez-zdi/protizidovske-zakony-a-narizeni/protizidovska-narizeni-tykajici-se-oznacovani/oznacovani-zidu-davidovou-hvezdou/>
- Autor: Oldtidens_Israel_&_Judea.svg: FinnWikiNoderivative work: Richardprins (talk) – Oldtidens_Israel_&_Judea.svg<http://www.jewishvirtuallibrary.org/map-of-israel-and-judah-733-bce>, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10872389>

- By GFDL, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=87388860>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/bc/Jewish_delegation_to_Shalmaneser_III_on_the_Black_Obelisk%2C_circa_840_BCE.jpg
- Autor: Diadochen1.png: Captain_BloodDiadochi IT.svg: Luigi Chiesa (talk) This vector image includes elements that have been taken or adapted from this file: Battle icon gladii.svg.derivative work: Homo lupus – Vlastní dílo; The Macedonian Empire, 336-323 B.C. AND Kingdoms of the Diadochi in 301 BC and 200 BC. Historical Atlas by William R. Shepherd, 1911. Courtesy of the University of Texas Libraries, The University of Texas at Austin., CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31138196>
- <http://www.krestane-zide.info/uploads/pdf/skz42.pdf>
- Autor: Rh0809 – Vlastní dílo, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=76964169>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Houston_Stewart_Chamberlain
- Autor: A.Savin (Wikimedia Commons · WikiPhotoSpace) – Vlastní dílo, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31154057>
- <https://www.trumanlibrary.gov/photograph-records/72-3271>
- <https://img.haarets.co.il/img/1.9005323/1539274487.jpg?precrop=1314,1313,x0,y326&height=1200&width=1200>
- ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. 3., aktualiz. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2013. ISBN 978-80-87474-90-7.
- http://blizky-vychod.blogspot.com/2020/08/strucna-historie-cesko-izraelskych_14.html
- <https://www.belfasttelegraph.co.uk/incoming/14f27/30480234.ece/AUTOCROP/w1240h700/aeli%20bulldozer.jpg>
- https://www.t-online.de/nachrichten/ausland/krisen/id_82918302/israel-von-zwei-raketen-aus-gaza-streifen-befeuert.html
- <https://unitedwithisrael.org/wp-content/uploads/2016/02/F151218ARK01-640x400.jpg>
- <https://electronicintifada.net/blogs/adri-nieuwhof/how-israel-uses-caterpillar-machinery-carry-out-extrajudicial-executions>
- https://static.timesofisrael.com/www/uploads/2018/11/AP_950928032-e1541366821516.jpg
- https://electronicintifada.net/sites/default/files/styles/original_800w/public/2014-08/activestills-qabalan.jpg?itok=7D37GJ6b
- <https://polgeo.geogr.muni.cz/wp-content/uploads/2013/12/2.jpg>
- By Zach Evenor, Israel - Flickr: <https://www.flickr.com/photos/zachievenor/6969547720/in/photostream/>, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=19224792>
- https://pix.avax.news/avaxnews/4b/50/0000504b_big.jpeg
- <https://pbs.twimg.com/media/C8xuRWpXsAA16Uc.jpg>
- <https://aijac.org.au/wp-content/uploads/2020/03/EPeggpeWsAEsPnB.jpeg>
- https://images.ipost.com/image/upload/f_auto,fl_lossy/t_JM_ArticleMainImageFaceDetect/459540
- <https://www.rodon.cz/admin/upload/ModuleObraz/2539.jpg>